

Bilimsel Araştırma Yöntemlerinin İstihbarat Analizinde Kullanılması

Using Research Methods for Intelligence Analysis

Mutlu KÖSELI*

Öz

Mevcut çalışma istihbarat analizinde bilimsel yöntemlerin kullanılmasının günümüzün bir gerekliliği olduğunu vurgulamaktadır. İstihbarat teşkilatlarında analizin zaman içerisinde gelişmesini örneklendirebilmek amacıyla ABD istihbarat teşkilatlarında istihbarat analizinin gelişmesini incelemiştir. Çalışmadan anlaşılmaktadır ki, ABD'de değişik istihbarat zaafalarının ardından istihbarat teşkilatlarının analiz kabiliyetleri sorgulanmış; daha yerinde analizler yapabilmesi için bilimsel tekniklerin kullanılmasının yaygınlaştırılması her dönem için önerilen çözüm olmuştur. Bu kapsamda uygulayıcılara fikir verebilmesi açısından çalışmada bilimsel uygulamaların ne olduğu ve nasıl yapılabileceği anlatılmış, uygulayıcılar için bir model ortaya konulmaya çalışılmıştır. İstihbarat teşkilatlarının analiz kapasitesini arttırmak için bilimsel çalışmalar yapabilecek bilgi ve kabiliyeti olan akademisyenlerden faydalandığı ve analizcilerin bilimsel teknikleri de içeren, sistematik, yapılandırılmış analizleri üretebilme becerisi verilen eğitimlerin önemi vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İstihbarat, istihbarat analizi, bilimsel araştırmalar metodu.

87

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 11
Sayı: 21

* Dr., Bingöl Emniyet Müdürlüğü, e-posta: mutlukoseli@yahoo.com.

Abstract

This present study emphasized that use of scientific methods in intelligence analysis is a necessity of today. To be able to illustrate the development of intelligence analysis, the study examines the development of US intelligence agencies in the history. It is understood from the study that, after various intelligence failure in the US, the capabilities of intelligence analysis were questioned and it is figured out that development of capabilities of intelligence analysis is vital and use of scientific techniques is a necessity. From this perspective, this study tells what these scientific methods are and how they can be implemented, so that a model can be developed for the practitioners in the field. It is also emphasized that, in order to be able to boost the capacity of intelligence analysis, intelligence organizations hire academicians, besides teaching their scientific methods to their analysts.

Key Words: *Intelligence, intelligence analysis, scientific methods.*

Giriş

İstihbarat analizi; pek çok ilgisiz, karmaşık, belirsiz, önemli ve aşırı miktardaki verilerle karar verme sürecidir.¹ Bu süreçte istihbarat teşkilatlarının görevlerini tam olarak yerine getirebilmeleri için gelişen bilgi teknolojilerinin bir sonucu olarak ortaya çıkan inanılmaz oranlardaki verileri doğru olarak analiz edebilmeleri gerekir ve bunu sağlayabilmek için ancak bilimsel yaklaşımların ortaya koyduğu ve belirli kurallar çerçevesinde uygulanan sistematik yaklaşımları kullanmaları gerekir.^{2,3}

Bilimsellik genellikle fen bilimlerinde geçerli bir yaklaşım olarak algılanmaktayken; sosyal bilimlerin 20. yüzyılın başında gelişmeye

¹ Eran Zohar. Intelligence Analysis as a Manifestation of a Grounded Theory, *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence*, (2013). 26:1, 130-160.

² Julian Richards, *The Art & Science of Intelligence Analysis*, Oxford University Press, USA, 2010.

³ Stephen Marrin, *Improving Intelligence Analysis: Bridging The Gap Between Scholarship And Practice*. New York: Routledge, 2011.

başlamasıyla bu alanda çalışan araştırmacılar fen bilimlerinin ilke ve yöntemlerini kullanarak insan, toplum ve kültürleri araştırmaya başlamıştır.⁴ Aynı şekilde istihbarat alanında da bilimsel açıdan yaklaşımlarda bulunmak ve bu vasıtayla daha sistemli, sonuç verici çalışmalar yapmak mümkündür⁵, ancak bilimsel araştırma tekniklerinin kullanılması yaygın bir uygulama olarak görülmemektedir.⁶

İstihbarat alanı; gizliliği nedeniyle üzerinde çok az konuşulan ve yazılan, bu nedenle de kaynak bulmanın, dolayısıyla da bilimsel çalışma yapmanın oldukça zor olduğu bir alandır. Bir de bu istihbarat analizi gibi daha spesifik bir alt konu olduğunda işin zorluğu daha da katlanmaktadır. Bu alanda nicel ve nitel araştırma teknikleri ile yapılabilecek çalışmaları da hayata geçirmek oldukça zordur. Bu zorluğun da farkında olarak, mevcut çalışma, istihbarat analizinin bilimsel yöntemler ışığında ele alınmasının önemi vurgulanarak, diğer istihbarat kuruluşlarında meydana gelen gelişmeler ve bu gelişmeleri tetikleyen hususlar ele alınarak daha sistemli çalışmalara yol açabilecek bilimsel araştırma yöntemlerinin istihbarat analizinin de kullanılmasının getireceği avantajlar tartışılarak bir model önerisinde bulunulacaktır.

İstihbarat ve İstihbarat Analizi

En genel tanımıyla, istihbarat, bilginin toplanması ve kullanıma hazır hale getirilmesi olarak görülmektedir. İstihbarat kelimesi; bilgiyi üretmek için yapılan faaliyetler ve tüm sürece verilen addır ve bu süreçte elde edilen bilgilerin hepsi, bu bilgileri toplayan kurum, bu kurumlar tarafından üretilen raporlar ve brifinglerin hepsi olarak tanımlanabilmektedir.⁷

⁴ Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*, 7, 1996. Ankara: Araştırma, Eğitim, Danışmanlık Ltd. Şti. 1995.

⁵ Robert D. Folker, Jr., *Intelligence analysis in theater joint intelligence centers: An experiment in applying structured methods*. Joint Military Intelligence College Washington, DC. 2000, s. 6.

⁶ Hank Prunckun, *Handbook of scientific methods of inquiry for intelligence analysis*. The Scarecrow Press, Inc. Londra, 2010.

⁷ Peter Gill, *What is Intelligence Theory?* in *Toward a Theory of Intelligence*

İstihbarat, yönetenlerin mevcut bir durum üzerinde gücü dolayısıyla da kontrolü elde etmesini sağlar.⁸ Yönetenlerin gücü olmadan güvenliği sağlayabilmeleri ve dolayısıyla da varlığını koruyabilmesi zorlaşır, çünkü elinde güç olmadan kendi üzerinde olumsuz planları olanların caydırılması konusunda başarısız olur. Elde ne kadar güç olursa aynı zamanda o kadar çok farklı seçeneklerin olması anlamına gelir ve bunun neticesinde de daha çok güvenlik sağlamak mümkün olur.⁹ Bahsedilen bu gücün elde bulundurulmasında önemli rol oynayan istihbarat analizi nicel ve nitel araştırma yöntemlerine bağlı olarak yapılan bir bilim olarak da kabul edilmektedir. İstihbarat analizi, analitik metotlar ışığında ham bilgiyi gerçek istihbarata dönüştürebilmektedir.¹⁰

İstihbarat analizi, ilgi alanlarındaki konularda muhtemel sonuçların ortaya çıkmasının ne kadar mümkün olduğunu araştırır.¹¹ İstihbarat analizi; stratejik, ekonomik, taktik veya operasyonel önemi olan yapılar ve durumlarla ilgili bilgileri işlemeye geçirecek mevcut durum ve gelecekte meydana gelebilecekleri ifade eden sonuçlar çıkarma sürecidir. İstihbarat analizi, çok karmaşık ve birden fazla manalar ifade eden durumlarda bu karmaşanın giderilme yöntemidir. Dr. Rob Johnston'un¹² tanımına göre ise "gizli sosyo kültürel kontekst

Workshop Report. [Gregory F. Treverton, Seth G. Jones, Steven Boraz, Phillip Lipsy, Eds.] 2006, www.rand.org/pubs/conf_proceedings/2006/RAND_CF219.pdf (Erişim Tarihi: 11.11.2008)

⁸ Marina Caparini, *Challenges of control and oversight of intelligence services in a liberal democracy*, 2002, http://www.dcaf.ch/_docs/WP103.pdf (Erişim Tarihi: 11.11.2008)

⁹ David Kahn, "What is Intelligence Theory?", in *Toward a Theory of Intelligence Workshop Report*, [Gregory F. Treverton, Seth G. Jones, Steven Boraz, Phillip Lipsy, Eds.] www.rand.org/pubs/conf_proceedings/2006/RAND_CF219.pdf. (Erişim Tarihi: 30.01.2008).

¹⁰ Josh Kerbel, *Lost for Words: The Intelligence Community's Struggle to Find its Voice*, Parameters, 102, 112, 2008.

¹¹ Lisa Krizan, *Intelligence essentials for everyone*. Joint military intelligence college occasional paper number 6. <http://www.ndic.edu/press/8342.htm> (Erişim Tarihi: 03.04.2010)

¹² Rob Johnston, *Analytic culture in the us intelligence community: An Ethnographic Study*. Center for the Study of Intelligence Central Intelligence Agency, Washington,

içerisinde kişilerce ve kolektif metotlarca veriler kullanılarak hipotezlerin test edilmesidir.”

İstihbarat Analizi Bilim mi?

Bilimsel yöntemlerinin istihbarat analizine gerçek anlamda nasıl katkı sunabileceğini daha iyi anlayabilmek için istihbarat analizinin bir sanat olarak mı, yoksa bir bilim olarak mı ele alınması gerektiği yönündeki tartışmalara da bakmakta fayda görülmektedir.¹³ Webster sözlüğüne göre, sanat “*herhangi bir insan aktivitesini yerine getirme becerisi*” olarak; bilim ise “*herhangi bir olgunun belirli kurallar, yöntemler çerçevesinde gerçekleştirilmesi tekniği*” şeklinde tanımlanmaktadır. Buradaki iki tanımda öne çıkan bilimde hassasiyet ve kesinliğin varlığı ve bunu sağlayabilmek için izlenmesi gereken standart yolların var olmasıdır. Bilimsel yaklaşıma göre istihbarat analizinde, analizci yapılacakları belirleyen, sonuca götüreceği standart bilgileri ve yöntemleri kullanmalıdır.¹⁴ Diğer taraftan bunu sanat olarak ele alan yaklaşımda, belirtilen şekilde standart bir yol izlemekten ziyade, istihbarat analizinin yalnızca becerilere ve kişisel yeteneklere dayanarak yapılabilecek bir iş olduğu anlaşılabilir.¹⁵ Bu şekilde istihbarat analizinin sanat olduğuna inananlar istihbarat analizinin herhangi bir şekilde öğrenme yolu olmadığını ancak özel yetenekli kişilerin bu kabiliyetlerini kullanarak yapabilecekleri bir iş olduğunu ifade etmektedirler.¹⁶ Ancak diğer taraftan bu alanın bilimsel tekniklere ihtiyaç duyan bir sanat olduğunu ifade ederek her iki düşünceyi de birleştiren yaklaşımlar vardır.¹⁷

DC Diane Publishing Company, USA. pp. 9-28, 2005.

¹³ Josh Kerbel, a.g.m. s.104.

¹⁴ H. Bradford Westerfield, *Inside CIA's Private World: Declassified Articles from the Agency's Internal Journal*. New Haven: Yale University Press, 1995. s. 29.

¹⁵ Josh Kerbel, a.g.m. s.105.

¹⁶ Encyclopedia.com *The Art and Science of Management*, <http://www.encyclopedia.com/doc/1G2-3273100014.html> (erişim tarihi: 01.01.2014).

¹⁷ Mark Phythian, *Intelligence Analysis Today and Tomorrow, Security Challenges*, vol. 5, no. 1, pp. 67-83, 2009.

İstihbarat analizine bilimsel yaklaşımlar pek çok şekilde kendini gösterebilmektedir. Örneğin, John Kerbel¹⁸ istihbarat analizini sağlık alanıyla kıyaslayarak, bir doktorun hasta muayenesinde karşılaştığı bilinmezliklerin benzeriyle de istihbarat analizcisinin karşılaştığı ve doktorların teşhis koymak için izledikleri çok detaylı prosedürlerin temelinde benzer olduklarını ifade etmiştir. Burada doktorların başarı için sanat ve bilimi birleştirmelerinin gerektiği ifade edilmektedir ve bu noktada istihbarat analizcisinin de aynı şekilde hareket etmesi gerektiği belirtilmektedir. Her ne kadar tıp bilimi pek çok araştırma ve bilimsel çalışma ile ortaya çıkmış tedavileri içermekte ise de, tecrübelerle dayanan ve tıp kitaplarında yer alamayan pek çok uygulamanın da olduğunu ifade etmektedir.

Ancak günümüzün gelişen ihtiyaçları istihbarat analizcilerine olan ihtiyacı arttırmış, gelişen bilgi ve teknolojiler bilginin kişisel beceri ve yeteneklerle üstesinden gelinemeyecek bir boyuta ulaşmasına neden olmuş ve klasik yöntemlerle bilgilerin sistemli olarak doğru sonuca götürebilecek şekilde analiz edilebilmesin mümkün olmadığı bir durum ortaya çıkartmış; bu da bilimsel metotlara olan ihtiyacı göstermiştir.¹⁹

İstihbarat kelimesi genellikle haber toplayabilme hüneri olarak algılanabilmektedir. Rob Johnston'a²⁰ göre istihbarat için gerekli olan beceri ve hüner kısmı bu işin sanat olarak tabir edilen pratik uygulamalarıyla ilgili kısmı olarak görülse de, analizle ilgili kısmı bunun dışında tutulmuş; tam bir analizin ne bir sanat, ne de bir hüner olduğu vurgulanmış ve analizi bilimsel bir sürecin parçası olarak ele almıştır.²¹

¹⁸ Josh Kerbel, a.g.m. s. 106.

¹⁹ Roger Z. George, *The Art of Strategy and Intelligence in Analyzing Intelligence: Origins, Obstacles, and Innovations* (Roger Z. George and James B. Bruce eds.) Washington, Georgetown University Press, 2008. s. 107.

²⁰ Rob Johnston, *Analytic culture in the U.S: Intelligence Community. An ethnographic Study*, Government Printing Office (GPO), Pittsburgh, 2005.

²¹ Rebecca Fisher and Rob Johnston, *Is Intelligence Analysis a Discipline?* in

ABD İstihbarat Topluluğunda İstihbarat Analizinin Gelişimi ve Bilimsel Yöntemlerin Rolü

Yukarıda ifade edilen gerçeklere bakıldığında; analizciler için yeni fikirlerin doğmasına sebep olacak hem bilimsel, hem de bazı yeteneklerin tamamlayıcı yeni modeller ortaya koymanın gerekliliği görülmektedir.

Çağdaş istihbarat analizinin temelleri, Japonların Hawaii'deki ABD donanmasına karşı yaptığı Pearl Harbor saldırısına kadar uzanır. Bu saldırının gerçekleşmesiyle ABD istihbaratının yetersiz olduğu algısı oluşmuştur. Bu dönemde ABD istihbaratın toplanması ve analiz edilmesiyle sorumlu merkezi bir organizasyonu yoktu. Başkan Franklin Roosevelt özel olarak eski bir asker ve devlet adamı olan William J. Donovan'a çağrı yapmış ve özel temsilcisi olarak ABD'nin öngörülen istihbarat ihtiyaçlarının belirlenmesini istemiştir. Temmuz 1940'da Donovan öncelikle İngiltere'nin Almanlar'a karşı dayanma kapasitesini ve Almanların beşinci kol faaliyetlerine karşı hassasiyetini araştırmıştır. 1940 sonlarında Akdeniz'e 3,5 aylık bir gezi düzenlemiş; yaptığı çalışmalar neticesinde dönüşte, politik ve psikolojik faktörlerin savaşın geneli üzerinde büyük bir etkisi olduğu ve stratejik istihbarat çalışmalarının gerekli olduğunu ifade etmiştir.²² Bunun üzerine Başkan Roosevelt, Donovan'ın tavsiyeleri eşliğinde dil ve araştırma tekniklerini bilen, dikkatli seçilmiş ve eğitilmiş beyinlerden kurulmuş bir yapıyı oluşturmaya başlatmıştır. 11 Ocak 1941'de Roosevelt, Bilgi Koordinasyonu için direk başkana bağlı sivil bir ofis oluşturmuştur.²³

Bu dönemde Roosevelt, Donovan'ı ulusal güvenlikle ilgili tüm bilgileri toplama ve analiz etme ile görevlendirmiştir. Yeni ofis

Analyzing intelligence: Origins, Obstacles, and Innovations (Roger Z. George and James B. Bruce eds.) Washington, Georgetown University Press, s. 2008. s. 55.

²² Barry M. Katz, *Foreign Intelligence: Research and Analysis in the Office of Strategic Services, 1942–1945* (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1989), 2.

²³ Hedley, John H. *The Evolution of Intelligence Analysis*. in *Analyzing Intelligence: Origins, Obstacles, and Innovations* (Roger Z. George, James B. Bruce eds). Washington, D.C., Georgetown University Press. 2008 s. 19-34.

içerisinde, Donovan, Araştırma ve Analiz Birimi oluşturmuş, Williams College Rektörü James Baxter'ı birimin başına getirmiş ve Harvard tarihçisi William Langer'ı da yanına atamıştır. Doğru ve net bir istihbarat analizi için ihtiyaç duyulan bilgi düzeyi üniversitelerde ve araştırma enstitülerinde bulunabileceği düşüncesiyle, Donovan, Baxter ve Langer, bilim adamlarını işe almaya başlamışlardır. Yeni yaklaşımda, üniversite profesörleri, akademik beceriyle ülke güvenliğine hizmet etmek için bu değişikliği olumlu karşılamışlardır. Bilimsel araştırmacılar tarihçiler, ekonomistler, politik bilimciler, coğrafyacılar, psikologlar, antropologlar ve diplomatlar gibi pek çok farklı alandan seçilmişlerdir. 1942 yılında oluşturulan Stratejik Servisler Ofisi, araştırma biriminin analitik kolu olmuştur. İlk görevleri, Nazi Almanya'sının zayıflıklarını analiz ederek müttefiklerin Almanya'yı bombalamasına katkı sunmak olmuştur. Bu görevde Londra'dan 60'dan fazla araştırmacı görev almıştır.²⁴ Birim zamanında yaklaşık 400 civarında deniz aşırı görevde yer almıştır. Savaş bitmeden önce 900'den fazla analizcinin görev aldığı bir birim haline gelmiştir. Araştırma birimi çok geniş alanda raporlar üretmiştir. Örneğin Rusya'daki demiryolu taşıma sisteminin durumu, Weimar Cumhuriyeti'nde iş yapısı ve mevcut saldırı durumu arasında ilişki, Macaristan'daki Roma Katolik Kilisesine karşı davranışları ve Charles de Gaulle'ün politik fikirleri gibi konular araştırma ürettikleri başlıklardan bazılarıdır.²⁵

Savaş zamanı araştırma ve analiz biriminin yetki ve görevleri sınırlıydı ve analizcilerin elinde tüm kaynaklar mevcut değildi. Örneğin zafer için çok hayati olan sinyal istihbaratlarına erişimleri yoktu. Araştırma ve analiz birimi merkezi bir istihbarat birimi değildi ve istihbaratı koordine etme yetkisi yoktu.²⁶

Truman'ın ABD Başkanlığı yaptığı dönemde, 1947'de, Ulusal Güvenlik Kanunu ile ABD'de Merkezi Haber Alma Teşkilatı (Central

²⁴ Hedley, a.g.m. s.20.

²⁵ Katz, a.g.m. s. 18.

²⁶ Hedley, a.g.m. s.22.

Intelligence Agency-CIA), Ulusal Güvenlik Konseyi ve Savunma Bakanlığı gibi bazı yeni birimler kurulmuştur. Dışişleri Bakanlığı bünyesinde kurulan İstihbarat ve Araştırma Bürosu, 1940-50 arası personel sayısı açısından zirvedeydi ve 700'den fazla personeli vardı. Ancak bu birimin analitik odak noktası, basit araştırmalar gerçekleştirmektir. Bütçesinin %40'ı CIA'den geliyordu. CIA'nin kurulmasıyla birlikte araştırmacı sayısı 1946'da 300 iken, 1950'de 709 olmuştur; ancak bu sayı artışı kaliteli ve eğitilmiş personelden oluşmadığından üretilen analizlerde kalite yakalanamamıştır. Personelden sadece birinin doktora eğitimine sahip olması, en çok eleştirilen husus olmuştur.²⁷

İstihbarat analizini zirveye çıkaran ve CIA'yi ABD'nin en önemli istihbarat analiz birimi yapan olay, 1950'de Kuzey Kore'nin Güney Kore'yi sürpriz işgali olmuştur. ABD Başkanı, 1950'de CIA Başkanı olarak Walter Bedell Smith'i atamış ve Smith teşkilatta Güney Kore'nin işgalinde gösterilen gevşekliğin giderilmesi için tedbirler almış ve organizasyonel değişikliklere gitmiştir. Bu değişikliklerden biri, üç analitik birim oluşturulmasıdır. Bu üç birim şunlardır.²⁸

1) Ulusal Tahmin/Değerlendirme Birimi (Office of National Estimates-ONE): Görevi, ulusal tahminlerde bulunmaktır.

2) Araştırma ve Raporlama Birimi (Office of Research and Reports-ORR): Görevi, ulusal tahmin birimini destekleyecek temel araştırmaları yapmaktır.

3) Güncel İstihbarat Birimi (Office of Current Intelligence-OCI): Görevi, politika üreticilere özet ve diğer kısa ürünler ortaya koymaktır.

Ulusal Tahmin/Değerlendirme Birimi (ONE) içerisinde iki grup çalışan bulunmaktadır. Bunların birincisi tahminleri özetleyenler ve ikincisi ise akıllı adamlardan oluşan, diğerlerinin yazdıklarını gözden geçiren ve diğer istihbarat birimleri ile koordine edenlerdir. ONE,

²⁷ Harry S. Truman, *Memoirs*, vol. 2, *Years of Trial and Hope* (Garden City, N.Y.: Doubleday, 1956).

²⁸ Karalekas, *History of the Central Intelligence Agency*, 28-34.

CIA'nın gelişen analiz kaynaklarına dayanmaktadır. Bu gelişmelerin ardından tüm kaynaklardan alınan bilgilerin analizinden hazırlanan raporlar ABD Başkanını bilgilendirilmek için kullanılmıştır. Smith 1952'de ABD politika üreticilerine stratejik istihbarat üretmeyi amaçlayan "Directorate of Intelligence" (DI) (İstihbarat İdaresi) birimini kurmuştur. Bu birim ABD Başkanı ve üst düzey politika üreticileri için günlük istihbarat analizleri üretmiş ve Ulusal Tahmin Birimi uzun dönem ulusal tahminlerde bulunmuştur.²⁹

İstihbarat analizinde standartları belirleyen Sherman Kent, 1952'de Ulusal Tahmin Birimi'nin başına geçmiş ve buradan pek çok organizasyona yardım etmiştir. Hem bir gazi, hem de bir profesör olarak 30 yıldan fazla ABD'nin en önde gelen istihbarat analizcisi olarak çalışmıştır. 1949'da yayınlanan *Amerikan Dünya Politikası için Stratejik İstihbarat* kitabı bugün bile istihbaratçıları bilgilendirmek için kullanılan, analizin ve istihbarat sürecinin anlatıldığı bir kitaptır. İstenen sonuca ulaşabilmek için hiçbir politikadan etkilenmeden, delilleri gölgelemeden, analizleri eğmeden, istihbarat değerlendirmelerindeki yanlış ve doğrular konsepti özenle hazırlanmıştır ve eksik yazımlar ve kısayollar yoktur.³⁰

Kore Savaşı CIA'nın İstihbarat Yönetim Merkezi'ni Ulusal İstihbarat Analiz Merkezi haline getirmiştir. Hükümet genelinden gelen rapor ve stratejik istihbarat talepleri İstihbarat Merkezi'nin hızlı şekilde büyüyerek 1953 sonunda 3338 personel ulaşmasına neden olmuştur. İstihbarat Merkezi her geçen gün özellikle günlük istihbaratı üretmek ve ulusal değerlendirme merkezine analitik destek sağlamak gibi daha fazla görevle görevlendirilmiştir.³¹

Allen Dulles CIA'nın başına geldiğinde, Güncel İstihbarat Birimi (Office of Current Intelligence-OCI) neredeyse bir imparatorluğa

²⁹ Ludwell Lee Montague, *General Walter Bedell Smith as Director of Central Intelligence* (University Park: Pennsylvania State University Press, 1992), 92–95.

³⁰ Smith, Russell Jack. *The Unknown CIA: My Three Decades with the Agency* (McLean, Va.: Pergamon-Brassey's, 1989), 34–35.

³¹ Karalekas, a.g.m. s. 35.

dönüşmüştür. O zamanlar OCI en iyi yazılmış ve en dikkatli analiz edilmiş istihbarat raporlarının Washington'daki karar vericilerinin masalarına gittiğini ifade etmektedir. O zamanlar bu raporları CIA Başkanı da takdir etmekte ve ABD Başkanına ve Ulusal Güvenlik Konseyi'ne de göndermekteydi.³²

Dulles'in başkanlığı zamanında CIA'in analitik fonksiyonunda ve görevlerinde önemli gelişmeler ve değişiklikler olmuştur. Başlangıçta, liderler ve diğer istihbarat teşkilatlarındaki meslektaşları ve emsalleri, analiz yapılmasının gerek olup olmadığını sorguluyor ve sadece mevcut istihbaratın özetini yayınlamaları gerektiğini düşünüyorlardı. Özellikle 1950'lerde Washington'da Sovyet stratejik güçleri üzerine yapılan uzun tartışmalar bu perspektifi değiştirmiştir. Herhangi bir politika departmanının Sovyet savunma sanayini, balistik füzelerini, nükleer silahlarını örten gizemi kaldırabilecek ve içine sızabilecek ne bir istekleri, ne de kapasiteleri vardı. DI gelişmiş bilgi toplama teknikleriyle (U2 uçaklarıyla görüntü toplama gibi) bu eksikliği giderebilecek desteği verdi. Gerekli uzmanlığı sağladı ve bunun da ötesinde DI analizcileri yaptıkları işin daha farklı bir üstünlüğünü gördüler.³³

Politikalardan bağımsız ve böylece objektif olarak, departmanın analizlerine büyük zarar verebilecek baskılardan uzak objektif olmanın avantajları görüldü. DI'ın büyüyen hacmi ve görevlerindeki genişleme bağımsızlığı, merkezi rolüyle ve başkanla direk irtibatıyla birleşti ve birimi Washington'un en etkili analizcilerinin bulunduğu yer haline getirdi. Aynı zamanda Soğuk Savaş zamanı hem rakip, hem de katkıda bulunan Dışişleri ve Savunma Bakanlıklarındaki diğer analitik kadrolar bu durumu gördüler.³⁴

Dış politika ve savunma politikalarını üreten kadrolar temel istihbarat müşterileriydi. Her biri kendi özel istihbarat ihtiyaçları

³² Hedley, a.g.m. s. 24

³³ Hedley, a.g.m. s. 27

³⁴ Cline, *Secrets, Spies and Scholars*, 146, 151-53.

karşılabilirdi diye kendi özel analitik bileşenlerini taşımaktaydı. Bu bileşenler çoğu durumda DI ile aynı stratejik konu da çalışmaktaydı. İşlerinin aynı konuda birleşmesi gayretlerin katlanmasına sebep olmaktaydı; ancak ABD sisteminde dublikasyonların olması, birbirini kontrol eden mekanizmaların da olmasına neden olduğundan, alternatif analizlerin ortaya çıkması ve rekabeti artırması nedeniyle olumlu bile karşılanmıştır.³⁵

1960'larda organizasyonel değişiklikler, önemli analitik zorluklar ve istihbarat toplama tekniklerinde önemli değişiklikler olmuştur. Özellikle havadan uydularla fotoğraflamaların kullanılması yeni bir çağ açmıştır. Analitik olarak bu dönem Küba füze krizi ile ABD'nin nükleer savaşın eşğine en yakın olduğu, Vietnam'da en uzun savaşına girdiği dönem olmuştur. Tahmin ediciler Sovyetler'in Küba'ya saldırı için füze yerleştirebileceğini inanmasalar bile CIA analistleri U2 gözlem uçaklarını yönlendirip Sovyetlerin füze yerleştirmesini doğrulamışlardır. CIA'nin analitik unsurları Beyaz Saray'a haftalarca bilgi vermişti. Bu sürecin yüksek düzeyde takip edilmesi, analistlerin politika üreticilerine istihbarat sağlaması konusunda değerini düşürmüştü. Küba füze krizi CIA'nin askerî analizlerdeki kapasitesini arttırmıştı.³⁶

CIA Başkanı John McCone zamanında, ABD'nin stratejik planlama verilerine erişim sağlanmış ve ardından CIA'nin stratejik araştırmalarda rolü arttırılmıştır. McCone aynı zamanda Savunma Bakanlığı'ndan CIA'nin askerî-ekonomik istihbarat yapabileceğinin onayını almıştır. Vietnam Savaşı CIA'nin analitik kapasitesini daha da ileri taşımaya vesile olmuştur. CIA'nin stratejik-politik-askerî perspektifi ve gelişmiş analitik teknikler kullanması nedeniyle, Savunma Bakanı Robert McNamara'nın 1966'da Savunma Bakanlığı analizcilerini bypass ederek savaşın geniş bir analizini yapmaları için

³⁵ Hedley, a.g.m., s. 28.

³⁶ Karalekas, a.g.m., s. 93.

CIA'nın analizcilerini kullanmıştır.³⁷

CIA'nın Vietnam analizi 1961'de McNamara'nın "Savunma İstihbarat Teşkilatı"nı (Defense Intelligence Agency-DIA) kurmasına uygun zemin hazırlamıştır. Bu, pek çok kişi tarafından dublikasyona sebep olduğu düşünülen kara, deniz, hava kuvvetleri istihbaratlarının bir araya getirilmesi hareketi olarak da görülmüştür.³⁸

Savunma İstihbarat Teşkilatı'nın oluşturulması, dublikasyonların ve kısır görüşlülüğün önüne geçmek için askerî istihbaratın merkezileştirilmesi düşüncesinden kaynaklanmıştır. 1947'de Savunma Bakanlığı'nın (DoD) kurulmasını takip eden yıl bir başarı görülmüş ve DoD'un yeniden yapılandırılması Pentagon'daki güç dengesini değiştirmeyi ve istihbarat analizinin silahlı kuvvetlerin değişik birimlerinden Savunma Bakanlığı'na geçmesini amaçlamıştır. Ancak askerî birimler alanda ihtiyaç duydukları taktik istihbarat için kendi bağımsız istihbarat servislerinin bulunmasını onaylamışlardır.³⁹

1973'de William Colby CIA Başkanı olduğunda, Ulusal Tahmin Birimi'nin politika yapıcılarının beklentilerini karşılamaktan uzak kaldığı ve olaylara fildişi kulesinden baktığı izlenimi vardı. Bu nedenle mevcut yapı değiştirilmiş, bir grup ulusal istihbarat görevlisi (National Intelligence Officer-NIO) görevlendirilmiştir ve bunların hepsi belirli bir bölgedeki değerlendirmelerden sorumlu kılınmıştır. NIO'lar CIA Başkanı'nın kendisine değişik disiplinlerin katkıları olan, en iyi fikirleri getiren istihbaratçılardan ve akademisyenlerden oluşmaktaydı.⁴⁰

ABD Başkanı Ronald Reagan Merkezi Haber Alma Teşkilatı'nın (CIA'nın) başına William Casey getirdiğinde, CIA'nın analitik kısmı fonksiyonel olmaktan ziyade, coğrafik alanlara göre yeniden düzenlenmiştir. Burada analistler önceliklerini belirlemede ve ürettikleri

³⁷ Hedley, a.g.m., s. 28.

³⁸ Walter Laqueur, *A World of Secrets: The Uses and Limits of Intelligence* (New York: Basic Books, 1985), 33

³⁹ Hedley, a.g.m., 30.

⁴⁰ William Colby and Peter Forbath, *Honorable Men: My Life in the CIA* (New York: Simon & Schuster, 1978), 351–53.

ürünün kalitesini de yukarda tutmada zorlanmışlardır. Birimler arası çalışmayı öğrenmek zorunda kalmışlardır. Terörün de bir tehdit olarak kendini daha fazla göstermesiyle çalışma alanlarında farklılıklar da oluşmuştur.⁴¹

Son gelişmelerle birlikte, eğitime önem verilmeye başlanmıştır. DIA'in Savunma İstihbarat Okulu (Defence Intelligence College) daha sonra 1993'de adı Birleşik Askerî İstihbarat Okulu (Joint Military Intelligence College-JMIC) olarak değiştirilmiştir.⁴² 1997'de JMIC istihbarat alanında lisan eğitimi vermeye başlamıştır. Daha sonra stratejik istihbarat alanında yüksek lisans derecesi ve yayın imkânlarını bünyesinde oluşturmuştur.⁴³ 1997-2000 arasında John McLaughlin CIA Başkan Yardımcılığını üstlendiğinde, Sherman Kent İstihbarat Analizi Okulu'nu kurmuştur. Bu, CIA'nin geçmişteki olaylardan ders alınması ve istihbarat analizinin öğretebilmesi için en önemli gayreti olmuştur. Yetişen analizciler çok farklı görevlere verilmişlerdir. Aynı zamanda analistler arasında tecrübe ve başarıya göre kıdemli analizciler de istihdam edilmiştir.⁴⁴

11 Eylül terör saldırısının meydana gelmesiyle birlikte, istihbaratta nelerin yanlış gittiği tartışılır olmuştur. Bu hususta en başta gelen çıkarım, analitik çabaların yetersiz kaldığı şeklinde ifade edilmektedir. Kabul edilen çözüm ise, Ulusal İstihbarat Başkanlığı Ofisi'ni (Office of the Director of National Intelligence) kurmak olarak görülmüştür. Bununla, istihbarat analizine önem vermek ve istihbarat analizini entegre etmek ve iş birliği sağlamak amaçlanmıştır.

Günümüzde istihbarat analizi yapan değişik teşkilatlardan olan ve Ulusal İstihbarat Analiz Merkezi Başkan Yardımcısı'nın sorumluluğunda bulunan CIA'nin DI'i, DIA'in İstihbarat Başkanlığı ve

⁴¹ Hedley, a.g.m. s.31.

⁴² http://ni-u.edu/about%20niu/niu_history.html.

⁴³ Hedley, a.g.m. s.31

⁴⁴ Z. George, "Fixing the Problem of Analytical Mindsets," in *Intelligence and the National Security Strategist*, ed. Roger Z. George and Robert D. Kline (Washington: National Defense University, 2005), 315–16.

Ulusal Güvenlik Teşkilatı (NSA), Ulusal Terörle Mücadele Merkezi ve diğer istihbarat topluluğu teşkilatları alternatif analizler için önemli görülmektedir. Bu nedenle günümüz ABD analitik istihbarat topluluğu bu konuda ihtiyacın artmasıyla yeni yüzlerle dolmuştur. Gelişen teknolojinin de yardımıyla gizlilik ihtiva eden verilerle analistlerin uğraşması daha da kolaylaşmıştır. ABD'nin uluslararası terörle mücadelesindeki gelişmeyle birlikte uzun zamanlı detaylı araştırmaların da gerekliliği anlaşılmıştır.⁴⁵

Terörizm, silahlanma, siber tehditler gibi devlet ve devlet dışı aktörlerin sayılarının hızla artmasıyla, eski analiz yöntemleri terk edilmeye başlanmıştır. Geçmişte pek çok istihbarat analizcisinin en büyük tehdit olarak algılanan Rusya'ya karşı analizlerde çalışması ancak tehditlerin ve ilgi alanlarının değişmesi nedeniyle, bu analizcilerin yeniden çok hızlı şekilde eğitilmeleri gerekmiştir. Özellikle 11 Eylül saldırılarının ardından 2004'de İstihbarat Reformu ve Terörle Mücadele Yasası (Public Law 108-458) çıkartılmıştır. Yukarıda da anlatılan gelişmelerle, birimler arası diyalogu artırma ve analitik sorunları tespit etme ve analitik standartları belirleme için Ulusal İstihbarat Ofisi (Office of the Director of National Intelligence-ODNI) oluşturulmuştur. Böylece analitik değişim hareketi de başlamıştır.⁴⁶

ABD'nin istihbarat zaafalarına yönelik eleştiriler, istihbarat toplamının yetersizliği yanı sıra analizinin de yetersiz kalması üzerinedir. Özellikle istihbarat teşkilatlarına akan bilgilerin iyi analiz edilemediği eleştirisi ağırlık kazanmıştır. Ardından teşkilatların bu konudaki kapasitesini arttırmak için bilimsel çalışmalar yapabilecek bilgi ve kabiliyeti olan akademisyenler görevlendirilmiş; analizi olarak yeni işe başlayan kişilere bilimsel teknikleri de içeren, sistematik ve yapılandırılmış analizleri nasıl gerçekleştirebilecekleri öğretilen eğitimler verilmiştir.

⁴⁵ Hedley, a.g.m. s. 32

⁴⁶ Bess J. Puvathingal & Donald A. Hantula. Revisiting the psychology of intelligence analysis: From rational actors to adaptive thinkers. *2011 American Psychological Association* Vol. 67, No. 3, 199–210 (April, 2012).

İstihbarat Analizinde Bilimsel Yöntemlerin Uygulanması

ABD istihbarat teşkilatlarının zaman içerisinde karşılaştıkları istihbarat zaafı sonrasında görevlerini daha iyi yapabilmeleri amacıyla yapılarında ve işleyişlerinde gerçekleştirilen değişikliklerin önemli bir kısmının istihbarat analiz birimleri ile ilgili olduğu ve bu birimlerin fonksiyonlarını icra ederken bilimsel yöntemlere giderek daha fazla önem verdikleri anlaşılmaktadır. Bilimsel araştırma metodlarının kullanılmasıyla güçlenecek bir istihbarat analiz yeteneği, eldeki gücün misliyle katlanmasını ve en kaliteli neticelere götüreceği güçlü istihbaratın üretilmesini sağlayacaktır. İstihbarat üreticilerinin müşterileri/karar vericiler için çok karmaşık ve hassas konularda daha güvenilir bir şekilde bilgileri analiz edebilmeleri, daha iyi bir yargıya varmaları, üretilen istihbaratın doğru kişilerin eline zamanında geçmesini sağlamaları ve doğru kararlar verilmesine yardımcı olmaları için istihbarat analizini daha sistemli ve bilimsel temellere dayanan ve tekrarlanması mümkün olan şekilde yapmaları önemlidir.⁴⁷ Çalışmanın bu bölümünde istihbarat analizinde kullanılan bilimsel ve yapılandırılmış araştırma yöntemlerinden literatürde en çok bahsedilenler ele alınarak istihbarat analize nasıl katkıda bulunabilecekleri incelenecektir.

İstihbarat topluluğu gereken analiz kapasitesini sağlayabilmek için akademisyenlerinde desteğiyle analitik bir yöntem ve bilgisayar yazılımları geliştirmiş; böylece gelişen terör tehdidine ve diğer tehditlere karşı pek çok değişik kaynaktan bilgileri derleyerek incelemek, operasyon ve taktik manada sonuçlar çıkarmak, gelecek için tahminlerde bulunabilmek ve gereken kullanıcılara dağıtmak gibi amaçları bulunan çalışmalar yapmıştır.⁴⁸ İstihbaratı bilimsel bir süreç olarak gören ve istihbarat teşkilatlarının analiz kapasitesini arttırmayı

⁴⁷ Roger Z. George and James B. Bruce, *Analyzing Intelligence: Origins, Obstacles, and Innovations*, Georgetown University Press, Washington, DC., 2008, s.72.

⁴⁸ Joshua Sinai, Counterterrorism Bookshelf?—Books & Monographs on Intelligence Agencies, the Intelligence Process and Intelligence Analytic Methods that Contribute to Improving Terrorism and Counterterrorism Analysis. *Perspective on Terrorism*, 7,5, 2013. s. 106.

amaçlayan çalışmalar hâlâ yeterli düzeyde değildir; ancak mevcut çalışmaları ele alıp incelemek bu konuda önemli bir kanaat verecektir.

Pek çok istihbarat uzmanı ve istihbarat hakkında çalışan bilim adamlarının da katkısıyla hazırlanan *İstihbaratı Analiz Etmek* isimli kitaplarında, Roger Z. George ve James B. Bruce, 11 Eylül saldırılarına engel olamayan istihbarat teşkilatlarının nasıl bir zaaf gösterdiğini ortaya koymuştur. Yazarlar aynı zamanda eksiklerin üstesinden gelebilmek için yapılması gereken yenilikleri ele almış ve istihbarat analizi için yeni analitik modelleri gösterip bunu sağlayabilmek için gerekli eğitim ve yapılandırılmış yaklaşımlara yer vermiştir. Kitapta öncelikli olarak geleneksel istihbarat analizinin nasıl olduğunu ve nasıl evrime uğradığını incelemiştir; ardından analizcilerin karar verenleri, stratejistleri ve istihbarat teşkilatının üst düzeyi yöneticilerini nasıl desteklediği; bunun yanında analistlerin toplama, politize olma, önyargı gibi negatif etkilerden nasıl sakınabileceklerini ele almıştır. Bahse konu eserin ortaya koyduğu en önemli husus ise analizlerin bir metodolojiye göre yapılması ve analitik istihbarat yaklaşımının getirilmesi olarak ifade edilebilir. Roger Z. George ve James B. Bruce, küresel istihbarat dünyasında yeni bir analitik yaklaşım ortaya koymaya çalışmaktadır. Bununla birlikte analizcilerin eğitimlerinin de çağın gereklerine göre ele alınması gerektiği ifade edilmektedir.⁴⁹

İstihbarat analizcilerin kullanabilecekleri pek çok analitik teknik vardır. En kullanışlı olanları iki ana kategoriye ayırmak mümkündür: yapılandırılmış tartışma ve alternatif ya da rekabetçi analiz. Yapılandırılmış analiz, eldeki delillerin bir araya getirilerek grafiklerle ifade edilmesini ve değerlendirilmesini içerir. Ulaşılan sonucun güvenilirliğini de değerlendirebilmeyi sağlar; ancak bu yöntem çok zaman istediği için göz ardı edilebilmektedir. Bunun en iyi uygulamaları Wigmore'un delil listesi yöntemi ve Bayesian Analizi'dir. Alternatif hedef modeli sürecin önemli bir paçasıdır. Uygun kullanıldığında;

⁴⁹ Roger Z. George and James B. Bruce, (eds) *Analyzing Intelligence: Origins, Obstacles, and Innovations*, Georgetown University Press, 2008.

analitik çalışmalarda önyargılardan kaynaklı yanlışların önüne geçmeyi sağlar; ancak bu da çok zaman gerektirir. Bunun yanında analizci için gerekli olan ve verimini arttıracak olan verileri depolayacak, organize edecek, teknolojiler oldukça yaygın bunun yanında ilişkiler, özellikler, coğrafi özellikler gibi verileri anlamlandırmak üzere gereken araçlar da mevcuttur.⁵⁰

Richard J. Hauer,⁵¹ istihbarat analizinde bilimsel yöntemlerden faydalanılmasının gerekliliğini vurgulamakta ve bunun için rakip hipotezlerin bilgisayar destekli analizlerinin (Computer Aided Analysis of Competing Hypothesis) insan kapasitesini aşan karmaşık verilerin analizinde analizcinin yaklaşımını yapılandıracak ve sonuç çıkarmasına yardım edecek bir yaklaşım olarak tavsiye etmektedir. Bu konuda algılamaları sınırlayabilecek hususları aşan yaklaşımları iki ana başlık altında toplamak mümkündür. İlki; ayrışım yani problemi en küçük parçalarına kadar ayırmak; ikincisi de parçalarına ayrılmış problemi dışa taşıyabilme, yani birinin kafasından kâğıda ya da bilgisayar ekranına aktarabilme olarak ifade edilebilir. Rakip hipotezlerin analizi de bu temele dayanmaktadır. Bu yöntemde, pek çok delilin aynı anda pek çok hipotez için incelenmesi söz konusudur. Analist her delilin tutarlılığını her hipotez için test eder. Rakip hipotezlerin bilgisayar destekli analizleri yöntemi karmaşık problemler karşısında nasıl hareket edilmesi gerektiği yönünde basit bir analiz modeli örneğidir. Analizler eldeki mevcut istihbarat raporlarından yapılır.

Timothy J. Smith,⁵² bu alandaki diğer eserlere benzer şekilde, geleneksel istihbarat analizinin başarısız olduğunu; çünkü önyargılar ve hataların etkisinde olduğunu ifade etmektedir. Bunun karşısında;

⁵⁰ Robert M. Clark. A.g.m. 2012, s. 193.

⁵¹ Richards J. Hauer, *Computer-Aided Analysis of Competing Hypothesis in Analyzing Intelligence: Origins, Obstacles, and Innovations* (Roger Z. George and James B. Bruce eds.) Washington, Georgetown University Press, s. 2008. s. 251.

⁵² Timothy J. Smith *Predictive Warning: Teams, Networks, and Scientific Method in Analyzing Intelligence: Origins, Obstacles, and Innovations* (Roger Z. George and James B. Bruce eds.) Washington, Georgetown University Press, s. 2008, s. 266.

mevcut delillere dayanarak tahminlerde bulunmayı önermekte; bunun da kritik düşünme ve derinlemesine analizle olabileceğini belirtmektedir.

İstihbarat analizinde bilimsel yöntemlerden yararlanmanın gerekliliğini vurgularken aynı zamanda bunun nasıl yapıldığını da detaylı şekilde ifade eden Hank Prunckun'⁵³ göre istihbarat analizi bilimsel metotlar ışığında yapılandırılabilir ve bu metotlarla doğru şekilde toplanmış yeterli ve güvenilir bilgiden istenilen istihbaratın üretilmesi sağlanabilir. Bu süreç içerisinde;

- Konunun gözlenmesi tarif edilmesi,
- Konunun anlatılabilmesi için hipotezlerin kurulması,
- Hipotezlerin bağımsız uzmanlarca test edilmesi,
- Hipotezlerin reddedilmesi ya da edilmemesi gerçekleşir.

Bilimsel metodun bu basamaklarının takip edilmesiyle ulaşılabilecek sonuç kesinlikle doğrudur demek hata olacaktır; ancak bilimsel metot incelenen konuyu tanımlamada kullanılan belirli kurallara göre izlenen yolları kapsamaktadır. Bunun neticesi olarak, diğer araştırmacılar aynı konunun güvenilir ve geçerliliğini test ederek tekrarlanabilir analizler yapılabilir.⁵⁴

İstihbarat süreci, pek çok basamağı ve prosedürü olan bir süreçtir ve bunların tamamı istihbarat çarkını oluşturur. İstihbarat çarkı, öncelikli olarak karar vericiler tarafından bir sorunun gündeme getirilmesi ya da belirli bir konuda tavsiye istemeleriyle ve bunların bir istihbarat teşkilatına yönlendirilmesiyle başlar. İstihbarat çarkında problemin tanımlanması ve planlama, bilgilerin toplanması, harmanlanması, işlenmesi, analiz edilmesi ve sonuçların elde edilmesi, raporların yazılması ve dağıtılması süreci vardır.⁵⁵ Aslında istihbarat çarkı, istihbarat çalışmalarına has özel bir uygulama değildir. Diğer akademik

⁵³ Hank Prunckun, a.g.m. s. 112.

⁵⁴ Timothy J. Smith, a.g.m. s. 274

⁵⁵ Robert M. Clark. *Intelligence Analysis: A Target-Centric Approach*. [4th Edition], CQ Press/Sage, Washington, DC, 2012, s.4.

disiplinlerdeki araştırma yöntemlerinin çarkları da benzer özellikler göstermektedir.⁵⁶ Belirtilen eksikleri kapamada farklı yaklaşımların incelenmesi fayda sağlayabilecektir.

İstihbarat Çarkı	Bilimsel Araştırma Yöntemleri
Planlama	Problemin Tanımlanması
	Literatür Taraması
	Hipotezlerin ve Varsayımların Oluşturulması
	Araştırmanın Dizayn Edilmesi
Toplama	Verilerin Toplanması
İşlem	Verilerin Analiz Edilmesi
Üretim	
Yayımlama	Sonuçların Yazılması

**Şekil 1: Bilimsel Araştırma Metotları
ve İstihbarat Çarkının Safhalarının Kıyaslanması**

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi istihbarat çarkı ve bilimsel metotların basamakları birbirleriyle benzerlik göstermekte; ancak bilimsel araştırma yöntemlerinde izlenen basamakların daha detaylı olduğu görülmektedir. Buradan da anlaşılacağı gibi, istihbarat çarkının işlemesi sırasında bilimsel araştırma yöntemlerinden istifade edilmesi uygulanagelen istihbarat analizi yaklaşımından tamamen farklı bir yaklaşım getirmekten ziyade, mevcut yaklaşımlara daha fazla derinlik kazandırabilecektir. Ancak bilimsel araştırmaların istihbaratta uygulamalı olarak kullanılmasının yine de analizcilere bu alanda kapsamlı bir eğitim verilmesini de gerektirdiği açıktır.⁵⁷

İstihbarat araştırmalarındaki süreç, sosyal bilimlerde araştırma

⁵⁶ Robert M. Clark, a.g.m., s. 20.

⁵⁷ Robert M. Clark, a.g.m., s. 31.

yöntemleriyle benzerlik göstermektedir. Hank Puncun'a⁵⁸ göre, istihbarat araştırmaları problemin tanımlanması, literatür taraması, metodoloji, istihbarat toplama planı, verilerin toplanması, verilerin incelenmesi, kalite kontrolü, bilgilerin elenmesi, istihbarat sistemleri, veri analizleri, sonuçların çıkartılması, tavsiyelerin yapılması, raporların yazılması ve dağıtılması sürecini içermektedir.

Şu anki anlayışa göre; bilimsel metotlar istihbarat topluluklarında biraz dirençle karşılanmakta ve istihbarat analizinin daha çok belirli kurallar izlenerek test edilecek yöntemlerden ziyade; bir beceri/yetenek, tecrübe ya da ustalık gerektiren bir husus olduğu ifade edilmektedir.⁵⁹ Özellikle varsayımların ortaya atılmasının ve bunların test edilmesinin istihbarat alanında yapılmasının mümkün olmadığı; bu tarz çalışmaların daha çok laboratuvar ortamında çalışılabilecek bilimler için mümkün olduğu kanısı hâkimdir.⁶⁰ Alandaki kişiler, teorilerden çok gerçeklerle ilgilendiklerini ifade etmektedirler.⁶¹

Devlet işlerinin yapılabilmesi için kamu görevlileri gereklidir. Bürokratik sistem içinde devletin pek çok fonksiyonunu işletebilmek için kamu görevlileri işe alınır ya da görevlendirilir ve devletin tüm fonksiyonlarıyla tüm vatandaşların memnun olacağı şekilde vatandaşlarına hizmet etmeleri ve üretilen politikaların başarıyla uygulamaları sağlanır.⁶² Kamu görevlilerinin bunu yaparken başarıyı sağlayabilmesi ve işin tam anlamıyla yerine getirilebilmesi için işi yapabilecek bilgi ve beceriye sahip çalışanların varlığı önemlidir. İşin özelliklerine göre her zaman belirli bir hünere/yeteneğe sahip insanların bulunması mümkün olmayacağından işin yerine getirilebilmesi için en ideal olan yöntemler

⁵⁸ Hank Puncun, a.g.m.

⁵⁹ Rob Johnston, a.g.m. s.10.

⁶⁰ James B. Bruce, Making Analysis More Reliable: Why Epistemology Matters to Intelligence in *Analyzing Intelligence: Origins, Obstacles, and Innovations* (Roger Z. George and James B. Bruce eds.) Washington, Georgetown University Press, s. 2008.

⁶¹ Hedley, a.g.m. s.25.

⁶² Will Tweet, *Is public administration a science or an art?* <http://www.thefreeresource.com/is-public-administration-a-science-or-an-art> (Erişim Tarihi: 01.02.2013).

ve asgari prosedürler belirlendiği takdirde; bunların sistemsel bir şekilde takip edilmesiyle en azından belirli bir seviyede memnuniyet sağlayacak ürün elde etmek mümkün olacaktır. Bunu istihbarat analizinde bilimsel bakış geliştirmekle sağlamak mümkündür; ancak alandakileri ve yöneticileri buna alıştırmak zordur.^{63,64}

İstihbarat analizinden beklenen; kesin bir bulgu ortaya koyması, sürprizlerin önüne geçmesi ve politikaları etkileyebilmesidir.⁶⁵ Bunu sağlayabilmek için istihbarat analizinin nasıl olması gerektiği tartışılmalıdır. İstihbarat teşkilatlarının bunu sağlayamadıklarında güvenlik zafiyetleri yaşadıkları, tarihten verilen örneklerle yukarıda ifade edilmiştir. Yine yukarıda ifade edildiği şekliyle bu zafiyetlerin tekrar etmemesi beklentilerini karşılamak amacıyla analiz birimlerinin kapasiteleri artırılmıştır. Bunu sağlayabilmek için, geçmiş örneklerde, hem akademisyenlerin analiz birimlerinde istihdam edilmesi, hem de buralarda bilimsel yöntemlerin analistlere öğretilmesi için kurslar düzenlenmesi, bize istihbarat analizinde bilimsel yöntemlerin çok önemli bir rolü olduğunu göstermektedir.

Buraya kadar anlatılanlar anlaşılmaktadır ki, istihbarat teşkilatlarının analiz kabiliyetlerinin gelişebilmesi eğitim ve öğretime bağlıdır. Eğitim insanın hayatını devam ettirebilmek için öğrendiği her şeye denir. Özelde istihbarat için gerekli kabiliyetleri kazandırılması süreci olarak ifade edilir. Öğretim ise okulda olan planlı sistemli bilginin elde edilmesi sürecidir. Özelde ise istihbarat ile ilgili konuları tarif edebilen, keşfedebilen, açıklayabilen bilginin elde edilmesi süreci olarak ifade edilebilir ve tam amacı transfer edilebilen bilginin kazanılmasıdır. Mevcut uygulamalarda istihbarat eğitimi kritik ve

⁶³ Wilhelm Agrell, *Essence of Assessment: Methods and Problems of Intelligence Analysis*, Center for Asymmetric Threat Studies (CATS)/National Defence College, Stockholm, Sweden, 2012, s.23.

⁶⁴ Timothy J. Smith, 2008, a.g.m. s.

⁶⁵ Stephen Marrin. Evaluating the Quality of Intelligence Analysis: By What (Mis) Measure? *Intelligence and National Security*. Vol. 27, No. 6, 896–912, December 2012.

yaratıcı nedenselliği ve düşünmeyi vurgular ve teorik yapıyı mevcut olaylara uygulayabilmeyi gösterir. Eğitim ve öğretim, aşamalı bir gelişim sürecini de göstermektedir. Eğitimin sınırlarına ulaşıldıktan sonra, öğretim ulusal güvenliğin zorluklarıyla başedebilecek bilgileri üretip aktarabilmelidir. Eğitim öğretim tecrübeyi, sorumluluğu ve birliği artırır; davranışların, bakışların, mentalitenin değişmesinde rol oynar ve böylece organizasyon kültürü ve daha da ötesinde geniş bir istihbarat ve güvenlik kültürü geliştirilmesine katkı sağlar.⁶⁶

Sonuç

İstihbarat analizi, toplanan bilgilerin anlamlı hale getirilmesi süreci olarak da ifade edilebilir. İyi bir analiz olmadan toplanan bilgiler ne kadar çok ve detaylı olursa olsun beklenen etkiyi yapamayabilir. Bu bilgilerin manalandırılabilmesi, istihbarat analizcilerine düşmektedir. İstihbarattan beklenenlerin tam olarak yerine getirilebilmesi iyi bir istihbarat analizi ile sağlanabilecektir.⁶⁷ Bunu yaparken de istihbaratın taktik, stratejik, operasyonel olarak sınıflandırılan alanlarını kapsayan çeşitliliğini ve her alan için istihbaratın farklı ihtiyaçlarının ortaya çıkacağını görmek gerekir. Bu durumda istihbaratın gelişen çağın sorunlarıyla baş edebilecek seviyeye gelebilmesi bilimsel yaklaşımların istihbarat araştırmalarında kullanılmasıyla mümkün olacaktır. Çalışmada, özellikle istihbarat analizinin bir bilim olarak görülmesi gerektiği ve bununla birlikte bilimsel araştırma yöntemlerinin istihbarat analizine yapabileceği katkıların bulunduğu vurgulanmıştır.

Bu çalışmayla, sosyal bilimlerde araştırma metodlarının istihbarat analizine çok yardımcı olacağı; yaygın kullanımı ile istihbaratın çağın gerektirdiği ihtiyaçları karşılayabilecek gücü elde edeceği ve başarılı sonuçlar ortaya çıkacağı vurgulanmaktadır. 11 Eylül saldırıları ile dünyanın güvenliğinin daha önce ele alınmadığı şekliyle tekrar gözden

⁶⁶ Sebe, M. The role of education and training in intelligence. *Univers Strategic - Revistă Universitară de Studii Strategice Interdisciplinare* 60 Nr. 2 2014 (18)

⁶⁷ National Research Council, *Intelligence Analysis Behavioral and Social Scientific Foundations*, 2011. http://www.nap.edu/catalog.php?record_id=13062 (Erişim Tarihi: 17.05.2014).

geçirilmesi ve tehlikenin globalleşmesiyle birlikte istihbarat kelimesinin akla getirdiği tüm manalarda istihbarat eksiklerinin giderilebilmesi için, bilimsel metotlarla analiz yapabilecek kapasitede yeni analizcilerin yetiştirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.⁶⁸

Bu alanda yazılmış akademik eserlerin, diğer alanlarla kıyaslandığında, sayısının oldukça az olduğu görülmektedir. Bu, bir taraftan alanda çalışma yapmanın zorluğunu gösterse de, diğer taraftan yapılması gereken pek çok çalışma olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir ki, mevcut çalışma da bu açığı göz önüne getirmeyi amaçlamaktadır.

Çalışmada, ABD İstihbarat Topluluğunda istihbarat analizinin gelişimi ve bilimsel yöntemlerin rolü ele alınarak bu konuda yaşanan gelişmeler incelenmiştir. Zaman içinde ABD'nin istihbarat teşkilatlarının analiz kabiliyetlerini geliştirmek üzere çok farklı değişiklikler yapıldığı; ancak her defasında farklı zamanlarda farklı bir istihbarat zafiyetinin ardından yine yetersizliklerin gündeme geldiği ve iyileştirmek üzere çözümler arandığı görülmüştür. Çözümlerin başında istihbarat analizindeki kabiliyetin geliştirilmesinin ve bunun için de bilimsel yöntemlerin analistlerce kullanımının yaygınlaştırılmasının her dönem için önerilen çözüm olduğu anlaşılmıştır. İstihbarat teşkilatlarının analiz kapasitesini arttırmak için bilimsel çalışmalar yapabilecek bilgi ve kabiliyeti olan akademisyenlerden faydalanılmış ve analizcilere bilimsel teknikleri de içeren, sistematik, yapılandırılmış analizleri üretebilme becerisi aşılana eğitimler verilmiştir. Ancak yine de dönem dönem zaaf lar yaşanmıştır. Bunun nedeni istihbarat analizinin kalitesini incelemek için kullanılan tüm kriterlerin de hem kısıtlılıkları, hem de problemleri bulunmasıdır. İstihbarat analizinde ideal olarak kesinlik ve mükemmellik beklendiğinde, bu, gerçekçi olmayan beklenti olarak kabul edilmektedir. Her ne kadar bazı standartlar getirme çalışmaları olsa da, bunların hepsinin önemli kısıtlılıkları vardır.

110

Security
Strategies
Year: 11
Issue: 21

⁶⁸ Mutlu Köseli, *İstihbarat. Temel Hususlar ve Güncel Konular*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011.

Sonunda hangisinin en iyi analitik kaliteyi sunacak kriter olduğu konusunda fikir birliği yoktur.⁶⁹ Ancak yine de bilimsel araştırma yöntemlerinin istihbarat çalışanlarının eğitimlerinde yer alması gereken bir konu olduğu ve istihbarat analizlerine önümüzdeki yıllarda daha da çok katkı sunacağı görülmektedir.

Summary

After terrific incident of 9/11, the people around the world have recognized importance of information collected by the officials responsible for the security of people. This also draws attention to intelligence analysis and main focus was why it has underperformed. With these critiques, it was possible to provide insights regarding the enduring obstacles as well as new challenges of analysis in the post-9/11 world. As result new innovative ideas for improved analytical methods, training and structured approaches were thought. In this point, this paper initially defines intelligence analysis as a structured, scientific approach to the assessment of intelligence problems. With the developing technologies, Intelligence Community has increased its ability to collect information with technology and as a result of this intelligence, analysts face an increasing stream of intelligence data. This paper argues that intelligence community has not made necessary improvements in its analytical capability, and intelligence analysts increasingly uses scientific methodologies existing for their use. This study is well aware of this phenomenon, and has raised the issue publicly.

To be able to solve the above-mentioned problem, intelligence analysts possess scores of analytic techniques and tools for use in devising their estimates and projections. Some of these analyses can be considered as easy, but many of them require money and complex works, which results avoiding weaknesses and biases and intelligence failures. With the help of “Scientific Analytic Techniques”, analysts

⁶⁹ MARRIN Stephen. Evaluating the Quality of Intelligence Analysis: By What (Mis) Measure? *Intelligence and National Security*, December 2012, Vol. 27, No. 6.

can alter possible problems of intelligence analysis. Current study argues that scientific research methods can contribute to this. To be able to address the depth of the problem, the study examines development of analytic capacity of the USA's intelligence community and examines how they have employed scientific methods. After USA faced an intelligence failure, they found analytic capacity inadequate and try to fix the problem by hiring new academics and offering training and education to analysts in order for them to be able to satisfy their job requirements. In addition, a well-structured training and education institutions are established to raise qualified analysts.

Later, study examines scientific methodologies to understand their use for a well-structured intelligence analysis. Additionally, this paper helps to understand the role of intelligence and its strengths and weaknesses. Results of the study reveals useful lessons learned to guide future for intelligence analysis and it offers intelligence managers to consider major changes in the way analysis is currently prepared and directed and in the way that analysts are educated and act.

112

Security
Strategies

Year: 11

Issue: 21

KAYNAKLAR

Kitaplar

AGRELL Wilhelm, *Essence of Assessment: Methods and Problems of Intelligence Analysis*, Center for Asymmetric Threat Studies (CATS)/National Defence College, Stockholm, Sweden, 2012.

BRUCE James B., *Making Analysis More Reliable: Why Epistemology Matters to Intelligence*, in *Analyzing intelligence: Origins, Obstacles, and Innovations* (eds. Roger Z. George and James B. Bruce) Washington, Georgetown University Press.

CLARK Robert M., *Intelligence Analysis: A Target-Centric Approach*. [4th Edition], CQ Press/Sage, Washington, DC, 2012.

COLBY William and FORBATH Peter, *Honorable Men: My Life in the CIA*, New York: Simon & Schuster, 1978.

FISHER Rebecca and JOHNSTON Rob, *Is Intelligence Analysis a Discipline?* in *Analyzing intelligence: Origins, Obstacles, and Innovations* (Roger Z. George and James B. Bruce eds.) Washington, Georgetown University Press, s. 2008.

FOLKER Robert D. Jr., *Intelligence analysis in theater joint intelligence centers: An experiment in applying structured methods.* Joint Military Intelligence College Washington, DC. 2000.

GEORGE, Roger Z., *The Art of Strategy and Intelligence in Analyzing Intelligence: Origins, Obstacles, and Innovations* (Roger Z. George and James B. Bruce eds.) Washington, Georgetown University Press, 2008.

GEORGE, Z. *Fixing the Problem of Analytical Mindsets, in Intelligence and the National Security Strategist*, (ed. Roger Z. George and Robert D. Kline) Washington: National Defense University, 2005.

GEORGE Roger Z. and BRUCE James B., *Analyzing Intelligence: Origins, Obstacles, and Innovations*, Georgetown University Press, Washington, DC., 2008.

GILL Peter, *What is Intelligence Theory?* [Gregory F. Treverton, Seth G. Jones, Steven Boraz, Phillip Lipsky, Eds.] in *Toward a Theory of Intelligence*, Workshop Report, Rand Corporation, California, 2006.

HAUER Richards J., *Computer-Aided Analysis of Competing Hypothesis*, in *Analyzing intelligence: Origins, Obstacles, and Innovations* (eds. Roger Z. George and James B. Bruce) Washington, Georgetown University Press, s. 2008.

HEDLEY John H., *The Evolution of Intelligence Analysis.* In *Analyzing Intelligence origins, obstacles, and innovations* (Roger Z. George, James B. Bruce eds), Georgetown University Press, Washington, D.C., 2008.

JOHNSTON Rob, *Analitic culture in the U.S: Intelligence Community. An ethnographic Study*, Government Printing Office (GPO), Pittsburgh, 2005.

KARALEKAS Anne, *History of the Central Intelligence Agency*, Aegean Park Press, 1977.

KARASAR Niyazi, *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*, Ankara: Araştırma, Eğitim, Danışmanlık Ltd. Şti. 1995.

- KATZ Barry M., *Foreign Intelligence: Research and Analysis in the Office of Strategic Services, 1942–1945*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1989
- KERBEL Josh, *Lost for Words: The Intelligence Community's Struggle to Find its Voice*, Parameters, 102, 112, 2008.
- KÖSELİ Mutlu, *İstihbarat. Temel Hususlar ve Güncel Konular*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011.
- LAQUEUR Walter, *A World of Secrets: The Uses and Limits of Intelligence*, New York: Basic Books, 1985.
- MARRIN Stephen, *Improving Intelligence Analysis: Bridging The Gap Between Scholarship And Practice*. New York: Routledge, 2011.
- MONTAGUE Ludwell Lee, *General Walter Bedell Smith as Director of Central Intelligence*, University Park: Pennsylvania State University Press, 1992.
- PRUNCKUN Hank, *Handbook of scientific methods of inquiry for intelligence analysis*. The Scarecrow Press, Inc. Londra, 2010.
- RICHARDS Julian, *The Art & Science of Intelligence Analysis*, Oxford University Press, USA 2010.
- SEBE M., *The role of education and training in intelligence*. Univers Strategic - Revistă Universitară de Studii Strategice Interdisciplinare 60 Nr. 2 2014.
- SMITH Russell Jack, *The Unknown CIA: My Three Decades with the Agency*, Pergamon-Brassey's, McLean, Va. 1989.
- SMITH Timothy J. *Predictive Warning: Teams, Networks, and Scientific Method*, in *Analyzing intelligence: Origins, Obstacles, and Innovations* (Roger Z. George and James B. Bruce eds.) Washington, Georgetown University Press, s. 2008.
- TRUMAN Harry S., *Memoirs*, vol. 2, *Years of Trial and Hope*, Garden City, N.Y.: Doubleday, 1956.
- WESTERFIELD H. Bradford, *Inside CIA's Private World: Declassified Articles from the Agency's Internal Journal*. Yale University Press, 1995.
- ZOHAR Eran, Intelligence Analysis as a Manifestation of a Grounded Theory, *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence*, (2013). 26:1, 130-160.

Makaleler

MARRIN Stephen. Evaluating the Quality of Intelligence Analysis: By What (Mis) Measure? *Intelligence and National Security*, December 2012, Vol. 27, No. 6.

PHYTHIAN Mark, Intelligence Analysis Today and Tomorrow, *Security Challenges*, 2009, vol. 5, no. 1.

PUVATHINGAL Bess J. & HANTULA Donald A., Revisiting the psychology of intelligence analysis: From rational actors to adaptive thinkers. *2011 American Psychological Association*, 2012 Vol. 67, No. 3.

SINAI Joshua, Counterterrorism Bookshelf?—Books & Monographs on Intelligence Agencies, the Intelligence Process and Intelligence Analytic Methods that Contribute to Improving Terrorism and Counterterrorism Analysis. *Perspective on Terrorism*, 2013, Vol.7, no.5.

İnternet Kaynakları

CAPARINI Marina, *Challenges of control and oversight of intelligence services in a liberal democracy*, 2002, http://www.dcaf.ch/_docs/WP103.pdf (erişim tarihi: 11.11.2008)

Encyclopedia.com *The Art and Science of Management*, <http://www.encyclopedia.com/doc/1G2-3273100014.html> (erişim tarihi: 01.01.2014).

KAHN David, *What is Intelligence Theory?*, in Toward a Theory of Intelligence Workshop Report, (eds. Gregory F. Treverton, Seth G. Jones, Steven Boraz, Phillip Lipsy,) www.rand.org/pubs/conf_proceedings/2006/RAND_CF219.pdf (erişim tarihi: 30.01.2008).

Krizan LISA, *Intelligence essentials for everyone*. Joint military intelligence college occasional paper number 6. <http://www.ndic.edu/press/8342.htm> (erişim tarihi: 03.04.2010)

National Research Council, *Intelligence Analysis Behavioral and Social Scientific Foundations*, 2011. http://www.nap.edu/catalog.php?record_id=13062 (erişim tarihi: 17.05.2014).

TWEET Will, *Is public administration a science or an art?* <http://www.thefreeresource.com/is-public-administration-a-science-or-an-art> (erişim tarihi: 01.02.2013).

117

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 11

Sayı: 21